

Ústav světových dějin

Posudek na rigorózní práci

Martin Erva, „Znárodňování ve Velké Británii v letech 1945-1951“, Filozofická fakulta Karlovy univerzity v Praze, Praha 2009, 168 stran rukopisu

Martin Erva si za téma své rigorózní práce zvolil v historiografii poměrně kontroverzní problematiku znárodňování ve Velké Británii v letech 1945-1951. Toto období představuje zlomový moment v moderních dějinách ostrovního státu. Jedná se o epochu, kdy došlo mimo jiné k založení Národní zdravotní služby nebo zavedení plošného pojištění proti nezaměstnanosti. Část historiků tuto snahu považuje za jeden z „nejhorších experimentů“, jiní naopak hovoří o „nejefektivnější britské vládě od roku 1832“.

Martin Erva si v úvodu své práce položil několik zásadních otázek. Jak to, že se ve Velké Británii, „kolébce demokracie“, znárodňovalo? Jak se tato myšlenka dostala do širšího povědomí a zakořenila v něm? Je tedy demokracie slučitelná se státním dirigismem? Na tyto otázky se ve své práci pokusil nalézt odpověď.

Martin Erva rozdělil rigorózní práci do čtyř kapitol. V první z nich, nazvané Metodologie: věda jako kognitivně-normativní paradigma, se zabýval především metodologickými otázkami. Právě tato část práce, jež představuje podstatné rozšíření diplomového úkolu, stojí za pečlivé přečtení. Ve druhé kapitole nazvané Vzestup vyvrhelů Erva analyzoval zrod labouristických plánů na znárodnění, věnoval pozornost labouristickým předvolebním programům. Zároveň tvrdí, že program znárodňování odrazil v meziválečném období (zejména tedy před Velkou hospodářskou krizí; 1929-1933) především středové voliče, proto labouristé zmírnili rétoriku, aby tyto voliče získala na svoji stranu. Přesto se – jak Erva správně uvádí – podařilo labouristickému ministru dopravy Herbertu Morrisonovi v roce 1931 vytvořit Londýnský výbor pro osobní dopravu. Erva dále v této souvislosti uvádí, že se pro labouristy jednalo o „určující praktická znárodňovací zkušenost, jak svojí argumentací, tak cílem i provedením“. V dalších částech druhé kapitoly Erva analyzoval situaci ve Velké Británii po Velké hospodářské krizi a v průběhu druhé

Ústav světových dějin

světové války, která se stala klíčovým momentem pro reformní úsilí Labouristické strany po roce 1945.

Ve třetí kapitole (Volby – labouristé na cestě do Whitehallu) Martin Erva zdařile analyzoval především průběh voleb v roce 1945. Jeho tezí je, že lidé nevolili Labouristickou stranu „kvůli znárodnování samému, nýbrž kvůli znárodnování jako nástroji k zavedení všeobecného blahobytu.“ Současně se Erva pokusil – nutno říci, že úspěšně – o jejich zásadní reinterpetaci. Erva se pokusil vyvrátit tezi mnoha britských historiků, že znárodnování se stalo záchranou upadajících podniků a v zásadě nikomu nevadilo. Ve čtvrté kapitole (Vzhůru k socialismu) se Erva věnoval analýze „samotného aktu znárodnění“, přičemž využil stenografických záznamů jednání britského parlamentu o znárodnovacích zákonech, díky nimž pak dospěl k závěru, že znárodnění bylo „neobvyklým činem v neobvyklé době“. V této kapitole věnoval pozornost jednotlivým odvětvím britského průmyslu a služeb (velmi pečlivá, precizní analýza jejich znárodnění).

Kromě výše uvedených stenografických záznamů jednání britského parlamentu založil Martin Erva rovněž svůj výzkum na průzkumech veřejného mínění prováděného *The British Institute of Public Opinion (Gallup)* v letech 1938-1946. Kromě toho využil všechna důležitá díla britských historiků, jejichž kritiku provedl v úvodu práce; výtečně využil rovněž svých letošních studií ve Spojených státech amerických (viz první kapitola práce). Formální a jazyková stránka Ervovy práce je (nehledě na několik drobných prohřešků) na výborné úrovni. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem konstatuji, že Martin Erva napsal výtečnou rigorózní práci, kterou doporučuji k obhajobě.

V Praze, 27. října 2009

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Ústav světových dějin FF UK v Praze